

Suomi-Puola Yhdistysten Liitto vaalinut 80 vuotta Suomen ja Puolan ystäväyyttä

Kirjoittanut Eila CZarnecki vuonna 1998

Kun Suomalais-puolalainen yhdistys perustettiin 80 vuotta sitten, marraskuun 9. päivänä 1928, marsalkka [Józef Piłsudskin](#) johtama itsenäinen Puolan valtio oli kymmenvuotias.

Yhdistyshankkeen takana oli suomalaisia slavisteja, kirjallisuus- ja teatteriväkeä sekä Puolassa käyneitä opiskelijoita. Itsenäistynyt Puola tarjosi tuolloin kielitieteilijöille uusia mahdollisuuksia Venäjän yhteyksien vaikeuduttua.

Yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja oli Suomen slavistiikan isä, professori [Jooseppi Julius Mikkola](#). Hänen puolisonsa [Maila Talvio](#) kuului vuosisadan alkukymmenten ahkeriin puolalaisen kirjallisuuden suomentajiin **V. K. Trastin** ja **Reino Silvannon** ohella.

Suomalais-puolalaisen yhdistyksen jäsenet olivat pääasiassa akateemisesti koulutettuja. Vuonna 1937 kirjoilla oli 137 jäsentä, joukossa mm. presidentti **Kyösti Kallio**, pääministeri **A. K. Cajander**, **Jalo Kalima**, **Lauri Aho**, **Eljas Erkko**, **Edwin Linkomies** ja **Reinhold Svento**.

Puolan kansalliseepoksen "Pan Tadeusz"-runoelman satavuotisjuhlassa vuonna 1934 piti runoilija ja professori **V. A. Koskenniemi** esitelmän kansalliskirjailija **Adam Mickiewiczistä**. Mainittakoon, että Koskenniemi on myös suomentanut Puolan kansallishymnin.

Vuonna 1936 esitelmöi suurlähettiläs **Boris Gyllenbögel** Suomalais-puolalaisessa yhdistyksessä Piłsudskin kuoleman vuosipäivänä Puolan edesmenneestä valtionpäämiehestä, jonka kanssa hän oli ollut yhteistyössä Varsovassa vuosina 1919-20.

Opiskelija- ja kulttuurivaihtoa

Yhdistys vaikutti ennen toista maailmansotaa mm. Suomen ja Puolan välisen kulttuurivaihtosopimuksen syntyyn vuonna 1938. Osaksi yhdistyksen ansiota lieenee puolan kielen lehtorin saaminen Helsingin yliopistoon.

Suomalais-puolalainen yhdistys ja Helsingin Puolalaisyhdistys olivat luomassa Suomen ja Puolan suhteille järjestöllistä pohjaa. Niiden toimesta aloitettiin myös maiden välinen opiskelijavaihto. Ensimmäisten Puolan stipendiaattien joukkoon kuuluivat mm. **V. J. Sukselainen** ja **Klaus Waris**. Professori **Pentti Renvall** tuli tunnetuksi Puolan historian tuntijana. **Sukselainen** ja **Renvall** toimivat 1930-luvulla Suomalais-puolalaisen seuran sihteerinä ja molemmat jälleen 1960-70 -luvulla Suomi-Puola yhdistyksen hallituksen jäseninä.

Sota katkaisi toiminnan. Jouluna 1939 yhdistyksen hallituksen jäsenet kävivät vielä tervehtimässä Puolan lähettilästä, ministeri **Sokolnickia**, joka oli jäänyt Suomeen ja poistui vasta jatkosodan puhjettua vuonna 1941.

Isoja kulttuurijuhlia

Toiminta jatkui vuonna 1947 Suomi-Puola yhdistyksenä. Hankkeen avainhenkilöinä olivat rehtori **Harri Edgren** ja hänen ystävänsä **Cyril Gyllenbögel**. Perustavassa kokouksessa olivat läsnä mm. SAK:n puheenjohtaja **Emil Huunonen**, professorit **Juho Hollo** ja **Valentin Kiparsky**, päätoimittaja **Eino Kilpi**, kenraalimajuri **A.E. Martola**, pianisti **Erik Tawaststjerna**, tohtori **Kustaa Vilkuna** ja pääjohtaja **Hella Vuolijoki**.

Uudestisyntynyt yhdistys järjesti useita huomattavia tilaisuuksia. **Frederyk Chopin**in satavuotismuistopäivän konsertteja vuonna 1949 valmistelivat **Yrjö Kilpinen**, **Selim Palmgren**, **Toivo Haapanen** ja **Kurt Walden**. Vuonna 1953 organisoitiin Tähtitieteellisen Yhdistyksen Ursan kanssa sarja tilaisuuksia **Nikolaus Kopernikuksen** kuoleman 410-vuotismuiston merkeissä.

Kahta vuotta myöhemmin tuli kuluneeksi sata vuotta Adam Mickiewiczin kuolemasta. Esitelmöijiksi saatiin professori **Eino Nieminen** ja **Zdzisław Libera**. Samassa yhteydessä yhdistys julkaisi kansallisrunoilijan elämäntyötä esittelevän kirjasen.

Vuonna 1960 olivat vuorossa Chopinin syntymän 150-vuotisjuhlallisuuudet. Jo kahta vuotta aiemmin oli perustettu muistojuhlakomitea, johon kuuluivat mm. **Yrjö Kilpinen**, **Tauno Hannikainen**, **Eero Järnefelt**, **Taneli Kuusisto**, **Kai Maasalo**, **Timo Mikkilä** ja **Olavi Pesonen**. Juhlavuoden suojelijaksi lupautui Tasavallan Presidentti **Urho Kekkonen**. Hän oli

puolisoineen läsnä konsertissa, jossa pianotaiteilija **Merete Söderholm** ja **Lidia Grychtolowna** soittivat Tauno Hannikaisen johtaman Helsingin kaupunginorkesterin säestäminä Chopinin nuoruudenteokset, E- ja F-mollipianokonsertot.

Kattojärjestöksi SPYL

Vuosien mittaan Suomi-Puola yhdistyksiä ja Polonia-kerhoja syntyi eri puolille Suomea. Niille perustettiin vuonna 1977 yhteistyöjärjestö Suomi-Puola Yhdistysten Liitto SPYL.

Suomi-Puola yhdistyksen nimi oli muutettu sitä ennen, helmikuussa 1976, Helsingin Suomi-Puola yhdistykseksi. HSPY on siis oikeudellisesti 70 vuotta sitten perustetun suomalais-puolalaisen yhdistyksen perinneyhdistys.

Tämän kunniakkaan perinteen kantaminen on erittäin velvoittava ja ylittäisi HSPY:n voimavarat, elleivät yhteen hiileen puhaltamassa olisi lähes 30 Suomi-Puola-yhdistystä sekä liitto, joka antaa suomalais-puolalaiselle ystävyysseuratoiminnalle valtakunnallisen laajuuden ja näkyvämmän arvon suomalaisessa yhteiskunnassa.

"Pastorin" eli **Erkki Moision** johtama Seinäjoen seudun Suomi-Puola yhdistys kelpaa esimerkiksi muillekin. Sillä on 30 000 asukkaan kaupungissa 350 jäsentä, suunnilleen saman verran kuin järjestäytyneitä Puolan-ystäviä on puolen miljoonan asukkaan Helsingissä. Kaikkiaan Suomi-Puola yhdistyksiin kuuluu koko maassa pari tuhatta jäsentä.

SPYL järjestää vuosittain useilla paikkakunnilla Puolan elokuvapäivät, joilla nähdään uusinta tuotantoa. Liitto huolehtii niinkään opetusministeriön tuella vuosittain kielistipendiaattivaihdosta. Viime vuosina on Suomen ja Puolan taloudellinen kanssakäyminen näkynyt yhä enemmän Suomi-Puola yhdistysten ohjelmassa. Yhdistys ja sittemmin liitto on ollut edustettuna myös Suomen ja Puolan kulttuurivaihtosopimusneuvotteluissa.